

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

BIURO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU
DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA

Barbara Szymborska
DYREKTOR

BPRT - 310-160(4) 14/MP

Warszawa, dnia 4 lipca 2014 r.

Szanowna Pani,

W odpowiedzi na Pani list z dnia 16 czerwca br. skierowany do Departamentu Kontroli i Nadzoru Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w sprawie przeciwdziałania dyskryminacji ojców w sądach rodzinnych i zespołu alienacji rodzicielskiej uprzejmie informuję, że:

Z inicjatywy Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w okresie marzec 2013 - styczeń 2014 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbyło się kilka roboczych spotkań z udziałem m.in. przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz Ministra Sprawiedliwości, Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. Konstytucyjnych Praw Rodziny, Rzecznika Praw Dziecka i Rzecznika Praw Obywatelskich poświęconych kwestiom zabezpieczenia prawa dziecka do kontaktu z obojgiem rodziców. Wnioski i główne postulaty przedstawione podczas tych spotkań zostały rozesłane do Ministra Sprawiedliwości, który jest organem właściwym w kwestii reformy sądownictwa i prawa rodzinnego w Polsce oraz do Komisji Kodyfikacyjnej działającej przy Rzeczniku Praw Dziecka, która prowadzi prace nad propozycją kompleksowej nowelizacji Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego (kopia korespondencji w załączeniu).

Ponadto, w grudniu 2013 roku rząd przyjął Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania, w którym określono cele i priorytety działań na rzecz równego traktowania. Dokument ten stanowi podstawę realizacji zadań państwa w zakresie równego traktowania i niedyskryminacji. Dostrzegając problem nierównego traktowania ze względu na płeć w sądach rodzinnych, w szczególności w zakresie sprawowania władzy rodzicielskiej,

w Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 zapisany został m.in. *Cel główny 8. Przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć w systemie sądownictwa rodzinnego*, jak również rekomendacje prowadzące do jego osiągnięcia, które obejmują następujące działania:

1. Analizę ilościową i jakościową stosowanej praktyki orzeczniczej w sprawach o przyznanie praw rodzicielskich i sprawowania opieki nad dzieckiem;
2. Analizę prawa rodzinnego pod kątem dyskryminacji ze względu na płeć oraz wprowadzenie koniecznych zmian przepisów prawa wynikających z ww. analizy;
3. Cykliczne szkolenia dla sędziów sądów rodzinnych z zakresu równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć.

Z poważaniem,

Zał. (1)

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
SEKRETARZ STANU
PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DS. RÓWNEGO TRAKTOWANIA

Agnieszka Kozłowska Rajewicz

BPRT - 4420-84(1) 14/MP

Warszawa, dnia kwietnia 2014 r.

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do działań podejmowanych przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania w sprawie polityki przeciwdziałania dyskryminacji ojców w sądach rodzinnych i zapewnienia prawa dziecka do kontaktu z obojgiem rodziców uprzejmie informuję, że w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbył się szereg spotkań z udziałem przedstawicieli Ministra Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich, parlamentarzystów, organizacji ojcowskich, administracji rządowej i samorządowej, środowisk prawniczych, sędziowskich, psychologicznych i kuratorów poświęconych ww. kwestiom. Podczas spotkań zdefiniowano kilka kluczowych problemów oraz przygotowano propozycje ich rozwiązań, które skupiają się w następujących obszarach:

1. Niesymetryczne przydzielanie przez sądy rodzinne opieki nad dzieckiem matkom i ojcom po rozwodzie. Zgodnie z Konwencją o Prawach Dziecka i zasadami współczesnej psychologii rozwojowej najbardziej pożądanym modelem wychowania zakłada kontakt dziecka z obojgiem rodziców. Dostajemy liczne sygnały od ojców, że chcieliby w większym stopniu włączyć się w opiekę nad dzieckiem, jednak według statystyk GUS ojcowie rzadko otrzymują opiekę nad dzieckiem; tylko w ok. 4% przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej po rozwodzie i separacji zostaje powierzone ojcu, w ponad 60% przypadków tylko matce, tylko w 33% przypadków ojcu i matce. W opinii przedstawicieli organizacji ojcowskich ta dysproporcja świadczy o negatywnym wpływie wprowadzenia przepisów art. 58 krio w roku 2009, który pozwala sądowi na ograniczenie władzy rodzicielskiej w przypadku braku porozumienia między rodzicami w sprawie „planu wychowawczego”. Można temu przeciwdziałać poprzez

przeprowadzenie kompleksowych badań o przyczynach odmowy przyznania opieki ojcom, na podstawie których możliwe będzie wprowadzenie odpowiednich regulacji lub utworzenie kodeksu dobrych praktyk w tym zakresie. Innym rozwiązaniem jest wprowadzenie systemu kar/zachęt stosowanych wobec rodziców wykazujących brak chęci/chęć współpracy przy ustalaniu „planu wychowawczego” oraz penalizację zachowań polegających na nierespektowaniu orzeczeń sądów dotyczących opieki nad dzieckiem.

2. Brak wykorzystywania mediacji lub jej niedostateczne wykorzystywanie przez sądy rodzinne. Ważne jest zatem upowszechnienie instytucji mediacji i mediatora w procesach rozwodowych oraz separacyjnych lub w przypadku, gdy wniosek do sądu rodzinnego składają osoby żyjące w związku nieformalnym. Celowe wydaje się także upowszechnienie opieki mediatora nad wykonywaniem uzgodnionego przez rodziców porozumienia o wykonywaniu władzy rodzicielskiej. W przypadku niemożności ustalenia „planu wychowawczego” powinno proponować się rodzicom nieodpłatny udział w mediacji lub terapii rodzinnej bądź indywidualnej, gdy podjęcie efektywnej współpracy nie jest możliwe. W sytuacji odmowy udziału w mediacji lub terapii przez jednego z rodziców powinno się potraktować taką postawę jako rażące naruszenie praw rodzicielskich ze szkodą dla dobra dziecka. Obecnie rodzic, który odmawia tworzenia wspólnego „planu wychowawczego” nie ponosi konsekwencji, a pokrzywdzonym jest rodzic, który deklarował wolę i chęć współpracy.
3. Konieczność przeprowadzenia badań i analiz dotyczących funkcjonowania Rodzinnych Ośrodków Diagnostyczno-Konsultacyjnych oraz ich kompetencji. Rola tej instytucji w postępowaniach sądowych wydaje się budzić największe kontrowersje. Stowarzyszenia broniące praw dzieci i ojców proponują całkowite odsunięcie RODK-ów od opiniowania w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, a jeżeli nie jest to możliwe, usprawnienie systemu nadzoru nad pracą tych ośrodków.

4. Penalizacja (kary pieniężne, kara pozbawienia wolności, kara ograniczenia wolności, odbieranie dziecka, pozbawianie praw rodzicielskich) zachowań polegających na nierespektowaniu/niewykonywaniu orzeczeń sądów w kwestii kontaktów z dzieckiem.
5. Penalizacja zachowań polegających na wywiezieniu dziecka – najczęściej przez matkę – (tzw. „porwania rodzicielskie”) i utrudnianiu kontaktów z drugim rodzicem.
6. Szybsze reakcje prokuratur i sądów w sytuacji fałszywych doniesień o molestowaniu seksualnym i/lub przemocy, które prowadzą do emocjonalnych zaburzeń rozwojowych dzieci na skutek drastycznego pozbawiania ich kontaktów z drugim rodzicem.
7. Wprowadzenie obligatoryjnej opieki naprzemiennej; a jeżeli nie jest to możliwe, rodzice nie chcą lub nie mogą jej sprawować – poszerzenie możliwości orzekania przez sąd opieki naprzemiennej lub równoważnej bez ograniczania kontaktów; promowanie opieki naprzemiennej lub równoważnej.
8. Konieczność stałego szkolenia sędziów rodzinnych w zakresie poszanowania praw dziecka z udziałem organizacji pozarządowych oraz Policji w zakresie interwencji w sprawach rodzinnych.
9. Wprowadzenie do szkół dodatkowych narzędzi wychowawczych w postaci warsztatów/zajęć, które będą się skupiały na podnoszeniu kompetencji komunikacyjnych, społecznych oraz rodzinnych dzieci i młodzieży i rozwiązywania konfliktów.

W związku z powyższym zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przeanalizowanie powyższych kwestii oraz – w przypadku, gdy okaże się to zasadne – uwzględnienie przedstawionych propozycji w przygotowywanych przez Ministerstwo inicjatywach legislacyjnych i innych działaniach.

Z poważaniem,

Agnieszka Kozłowska-Rajewicz

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania